

2. Про систему валютного регулювання і валютного контролю. Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року (із змінами та доповненнями).

3. Про Українську міжбанківську валютну біржу. Постанова Правління НБУ від 8 липня 1993 року № 50.

4. Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України. Постанова правління НБУ від 18 березня 1999 р. № 12.

5. *Антонюк Л. Л.* Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації. Монографія. — К.: КНЕУ, 2004. — С. 218—232.

6. *Михайличенко С., Корсак І., Михаличенко М.* Валютно-курсова політика 2—3 року — збереження орієнтирів стабільності. // Вісник НБУ. — 2003. — № 12 (94). — С. 10—13

7. *Михайличенко С.* Проблеми курсоутворення та деякі аспекти його застосування до гривні. // Вісник НБУ. — 2004. — № 4 (98). — С. 10—19.

І. П. Ольшевська

ст. викладач кафедри міжнародної економіки КНЕУ

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Регулювання міграції в більшості країн здійснюється через ретельний контроль дозволу на в'їзд, що включає жорсткі вимоги до супроводжувальних документів, а саме: контракт з роботодавцем, що засвідчує факт обов'язкового працевлаштування, документальний висновок про наявність у працівника відповідної кваліфікації, згода Міністерства внутрішніх справ та профспілок певної галузі на в'їзд іммігранта в країну.

Нормативно-правова база для міграції в більшості країн-імпортерів робочої сили представлена великою кількістю законів та підзаконних актів, основним в яких є: встановлення вимог до професійної кваліфікації, освіти, віку, стану здоров'я, обмеження особистого характеру, кількісного квотування, фінансові обмеження, часові обмеження, географічні, прямі і непрямі заборони на в'їзд тощо.

На регіональному рівні найбільш комплексні міри по відношенню до міграції були застосовані в Європі, де існують декілька організацій, що беруть участь у формуванні умов вільного переміщення людей, товарів і капіталу. Серед них: Рада Європи (Council of Europe, 1949), Північне Трудове Співтовариство (Nordis Labor Community, 1954), Європейський Союз

(European Union, 1992), Європейська зона вільної торгівлі (The European Free Trade Area, 1960) та Шенгенська група (Schengen Group, 1995).

Європейські домовленості по вільному переміщенню, що були досягнуті під егідою Ради Європи, Європейського Союзу та Європейської Зони Вільної Торгівлі, значно вплинули на розвиток аналогічних процесів в інших регіонах. Зокрема вони відобразились у принципах формування і функціонування наступних інтеграційних угруповань:

- North American Free Agreement (NAFTA) — НАФТА,
- Southern Cone Common Market (MERCOSUR) — МЕРКОСУР,
- Economic Community of West African States (ECOWAS) — ЕКОВАС,
- Central African Community — Центральнo-Африканське Співтовариство,
- Caribbean Community — Карибське Співтовариство.

У доповнення до регіональних ініціатив, таких як узгоджені політичні інструменти, міжнародні зустрічі, існує також регіональна інформаційна мережа з питань міграційного руху. Регулярна система Доповідей по міграції Організації економічного співробітництва й розвитку (ОЕСР) була створена в 1973 р. з метою надання країнам ОЕСР ефективної взаємної інформації. У цих доповідях щорічно аналізується поточна ситуація з розвитку міжнародної міграції, міграційна політика країн у регіоні, формулюються висновки про можливі тенденції в майбутньому. Інші інформаційні проекти виконуються Економічною Комісією для держав Європейського Союзу, проект був започаткований у 1992 р. Аналогічна робота здійснюється в Латинській Америці Програмою Латиноамериканського демографічного Центру — Міжнародна міграція в Латинській Америці та інформаційним центром Міжнародної організації з міграції (МОМ) в Латинській Америці. Економічна Комісія по Африці також здійснює регулярний моніторинг структури й тенденцій міжнародної міграції¹.

Глобалізація міграції означає безпрецедентну етнічну диверсифікацію. З розвитком цього феномену удосконалюється імміграційна політика, політика, що пов'язана з умовами резидентства мігрантів, стратегії по прийому негромадян, що має на меті вплив на імміграційні процеси. Хоча національні підходи до інтеграції тер-

¹ International Migration Policies. Department of Economic and Social Affairs, Population Division. United Nations. New York, 1998. P. 160—162.

мінологічно відрізняються як в історичному, так і в концептуальному відношенні а по суті в цілому, найбільш комплексні дискусії з питань імміграційної політики фокусувались в індустріальних країнах, де така політика є найбільш розвиненою.

Порівняльний міждержавний аналіз трудової міграції показує, що раціональність кожного типу імміграційної політики важко зв'язати з конкретними формами міграційної інтеграції. Коли постійна міграція дозволена, метою приймаючої країни є ефективна нормалізація міграційної ситуації, інкорпорування мігрантів у суспільство. Тимчасова міграція, як правило, передбачає визначений термін зайнятості чи іншої специфічної діяльності й повернення мігрантів додому після закінчення терміну цієї діяльності. Але досвід більшості європейських країн показує, що ці припущення є помилковими і тимчасова міграція може вести до реального постійного поселення.

Багаточисленні й деталізовані постанови були приведені в дію для скорочення можливостей дискримінації мігрантів. Вони включають як пряму, так і непряму міграційну політику, що варіюється від громадянських прав мігрантів, де був досягнутий найбільший прогрес, до економічних прав. Міжнародні гуманітарні домовленості і значна демократизація суспільства після другої світової війни в значній мірі збільшили кількість мігрантів у порівнянні з попередніми хвилями міграції. Разом з тим, при всій розвиненості міжнародного законодавства, існує багато країн, що підписали введення значних обмежень у політиці трудової міграції.

Привертають увагу наступні серйозні проблеми в сфері трудової міграції. У той час як мігранти зараз мають відносно вільний доступ до ринку праці, кращі умови отримання допоміжних пільг (пенсія, оплачувана відпустка та ін.), продовжують виникати протиріччя, пов'язані з міграцією. Наприклад, чи повинні робітники-мігранти мати рівний доступ до зайнятості в порівнянні з місцевими робітниками, чи вони повинні набувати такого права поступово, впродовж терміну перебування? Чи повинні гарантуватись отримання соціальних пільг, участь у програмах державних суспільних фондів? Найбільш проблематичними є труднощі, що породжуються великою кількістю мігрантів другого покоління: мовна і соціокультурна адаптація, міжкультурні відмінності, відчуження від громадського і політичного життя в країні, де вони народились, а також невизначеність у відношенні майбутнього. У багатьох країнах, що не мають визначеної концепції по відношенню до мігрантів як до частини свого культурного середовища, зростає ціле покоління молодих людей з подвоєною ідентифікацією.

У той час як сучасна політика по відношенню до мігрантів другого покоління фокусує увагу на соціальних правах, сфера політичних прав є однією з останніх для врегулювання. Хоча мігранти у деяких країнах мають визначені політичні права на місцевому рівні, однак за незначним виключенням іноземні робітники мають недостатні політичні права на національному рівні.

Входження України в світовий ринок праці відображається на стані трудового потенціалу країни, його якісних і кількісних характеристиках. Наслідки цього впливу неоднозначні, але відмова від міжнародного співробітництва неможлива. Сучасні тенденції глобалізації світової економіки вимагають адекватного реагування національних господарських комплексів, формування дієвої політики обмеження негативних впливів глобального ринку. У зв'язку із цим необхідно розробити концепцію міграційної політики України, яка враховувала б сучасну демографічну ситуацію в країні, а також процеси, пов'язані з виїздом громадян України за кордон з метою працевлаштування та імміграцію в Україну трудових мігрантів з інших країн світу.

У зв'язку із цим необхідно:

- активізувати правове укладання двосторонніх угод про працевлаштування та соціальний захист, особливо з тими країнами, де перебуває найбільша кількість українських трудових мігрантів;
- активніше використовувати існуючі універсальні та регіональні механізми захисту прав трудових мігрантів, зокрема ратифікацію Європейської конвенції про правовий статус робітників-мігрантів 1977 р., Конвенції ООН про захист прав усіх робітників-мігрантів та членів їх сімей 1990 р., приєднання до Конвенцій МОП № 97, № 143.

У цілому, удосконалювання механізму міжнародного правового регулювання трудових відносин є вимогою часу. Регіональні інструменти політики трудової міграції призводять до встановлення загальних принципів регулювання міжнародних ринків праці у відповідності до закономірностей формування світового ринку праці.